

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 13.05.17

Adam Bodnar

XI.7036.12.2017.AKB

Pani
Anna Zalewska
Minister Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25
00-918 WARSZAWA

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich podjąłem z urzędu sprawę projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży. W projektowanych regulacjach zrezygnowano z możliwości organizowania odpowiednio indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego oraz indywidualnego nauczania na terenie przedszkola lub szkoły oraz zdecydowano, że uczniowie z niepełnosprawnościami będą mogli korzystać z tej formy edukacji jedynie w miejscu swojego zamieszkania.

Z kierowanych do mnie skarg wynika, że uczniowie z niepełnosprawnościami nadal spotykają się z barierami uniemożliwiającymi im pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Należy mieć na uwadze, że w dniu 6 września 2012 r. Polska ratyfikowała Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169). Przystępując do grona państw-stron tej umowy Polska przyjęła na siebie szereg zobowiązań mających na celu zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości pełnego i efektywnego uczestnictwa w życiu społecznym i integracji społecznej. Wprowadzaniu w życie tego założenia służyć ma m.in. obowiązek zapewnienia przez państwo włączającego systemu kształcenia umożliwiającego integrację na wszystkich poziomach edukacji, o czym stanowi art. 24 wskazanej umowy. W ramach niniejszego postanowienia państwa mają za zadanie zadbać o to, aby osoby z niepełnosprawnościami nie były wykluczane z powszechnego systemu edukacji ze względu na niepełnosprawność, a także, żeby dzieci niepełnosprawne nie były wykluczane z bezpłatnej i obowiązkowej nauki w szkole podstawowej lub z nauczania na poziomie średnim. Wiąże się to z koniecznością zapewnienia uczniom z niepełnosprawnościami racjonalnych usprawnień, zgodnie z indywidualnymi potrzebami.

W oparciu o powyższe postanowienia Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, rekomenduje się przede wszystkim **promowanie edukacji włączającej tak, aby jak największa grupa uczniów z niepełnosprawnościami kształciła się w grupie rówieśniczej w szkole powszechnej możliwie blisko ich miejsca zamieszkania.** Z tego względu będę nadal podejmował wysiłki w celu zapewnienia uczniom z niepełnosprawnościami niedyskryminujących warunków kształcenia na zasadzie równości z innymi osobami.

Nie ulega wątpliwości, że nauczanie indywidualne nie jest formą edukacji włączającej, którą Konwencja promuje jako najlepszą z dostępnych form kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami. **Nauczanie indywidualne powinno mieć zatem miejsce w przypadkach wyjątkowych, gdy jest to niezbędne i uzasadnione szczególnymi potrzebami dziecka oraz świadomą decyzją jego rodziców lub prawnych opiekunów.** Należy przy tym mieć na uwadze, że nauczanie indywidualne w domu nie może być jedyną formą jego realizacji, a **rodzice decydując o nauczaniu indywidualnym swojego dziecka powinni móc dokonać wyboru również przedszkola i szkoły, jako miejsca, gdzie takie nauczanie będzie prowadzone.**

W mojej opinii wprowadzenie zaproponowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zmian może spowodować izolację dzieci z niepełnosprawnościami, a co za tym idzie istnieje ryzyko spotęgowania zjawiska wykluczenia społecznego tej grupy osób. Ponadto usunięcie z systemu edukacji możliwości indywidualnego kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami w ramach infrastruktury szkoły czy przedszkola, może powodować również poważne konsekwencje dla życia społecznego i zawodowego ich rodziców. Treść projektowanych regulacji wskazuje na to, że Ministerstwo nie uwzględniło w nich sytuacji dzieci, których stan zdrowia jest zmienny i tylko przejściowo pozwala na uczestnictwo w zajęciach szkolnych. W takich przypadkach niezwykle potrzebne jest systematyczne włączanie tej grupy uczniów w życie klasy oraz szerzej – w życie grupy rówieśniczej w szkole. Jeśli projektowane rozporządzenie wejdzie w życie w aktualnym kształcie, duża grupa dzieci z niepełnosprawnościami zostanie *de facto* odizolowana w miejscu swojego zamieszkania, bez realnych możliwości integracji z rówieśnikami, co może skutkować ich dyskryminacją.

Nie wolno również zapominać o daleko idących konsekwencjach, jakie omawiane przepisy mogą spowodować w życiu rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Konieczność pobierania nauczania indywidualnego jedynie w domu, a co za tym idzie potrzeba zapewnienia dziecku opieki, może spowodować, że rodzice, a przede wszystkim matki, gdyż to zazwyczaj kobiety sprawują bieżącą opiekę nad dziećmi z niepełnosprawnościami, staną przed koniecznością rezygnacji z jakiegokolwiek formy zatrudnienia. Oznacza to, że skutkiem planowanych zmian może być postępujące

wykluczenie i odizolowanie tych rodziców, nie tylko w kontekście społecznym, ale przede wszystkim zawodowym.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648, z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o szczegółowe ustosunkowanie się do przedstawionego problemu. W szczególności proszę o wyjaśnienie, jakie względy stoją za wprowadzeniem tak daleko idącej zmiany w zakresie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego oraz indywidualnego nauczania. Będę zobowiązany również za analizę przedstawionych w niniejszym piśmie potencjalnych skutków wynikających z wejścia w życie planowanych przepisów oraz poinformowanie mnie o podjętych w tej sprawie działaniach.